

Makalenin geliş tarihi: 21.07.2022
Makalenin kabul tarihi: 25.10.2022

TÜRK VE ALMAN ATASÖZLERİNDE ZAMAN ALGISI

TIME PERCEPTION IN TURKISH AND GERMAN PROVERBS

Emine AYDEMİR*

Özet

Karşılaştırmalı kültürel çalışmalar günümüzde sıklıkla araştırılan bir konudur ve konunun kültür başlığı altında yer alması, bu yönde uluslararası alanda yapılan çalışmalara yönelimi de arttırmaktadır. Türkçede, “ulular sözü”, “darbimesel” olarak da adlandırılan atasözleri, tüm zamanlarda değerini kaybetmemiş, günlük yaşamda sıklıkla kullanılan, geçmişin bağrından kopmuş ve kıymetli deneyimlerin bir sonucu olarak söylenmiş ulusal miraslardır. Atasözleri, diller arasında benzerlik ve farklılıklara sahip olduğundan dilsel ve kültürel çalışmalarda araştırılabilir niteliktedir. Bu çalışmada, Türk ve Alman kültürünün anlaşılmasında temel olarak başvurulabilecek atasözleri, zaman kavramına bağlı kalınarak kültürlerarası iletişim kuramları çerçevesinde karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışmada incelenecek olan Türk atasözleri için Ömer Asım Aksoy’a ait “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- Atasözleri Sözlüğü 1”, Alman atasözlerinin araştırılmasında ise içerisinde 12.000’den fazla Alman atasözüne yer veren ve 2000 yılında Alman Gençlik Edebiyatı ödülünün yanı sıra Uluslararası Bologna Ragazzi ödülünü alan Karl Simrock’un “Die Deutschen Sprichwörter” sözlükleri kullanılacaktır. Kuramsal bağlam içerisinde ilgili sözlüklerden zaman kavramına ilişkin atasözleri araştırılmış ve karşılaştırmalı incelemeler neticesinde, her iki dilin atasözlerinde kendi kültürlerini yansıtan unsurlara önemli ölçüde rastlanmıştır. Zaman algısı, yüksek bağlamlı Türk kültürüne ait atasözlerinde geçmiş odaklı özellikler gösterirken, düşük bağlamlı Alman kültürüne ait atasözlerinde gelecek odaklı özelliklere karşılık gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, kültürlerarası iletişim, atasözü, Türk atasözleri, Alman atasözleri

Abstract

Comparative cultural studies are a subject that is frequently researched nowadays, and the fact that the subject is under the title of culture increases the tendency to research in this direction in the international arena. Proverbs, which are also called as “ulular sözü” and “darbimesel” in Turkish, are national heritages that have never lost their value, are frequently used in daily life, come from the heart of the past and are said as a result of valuable experiences. Proverbs are researchable in linguistic and cultural studies as they have similarities and differences between languages. In this study, proverbs that can be used as a basis for understanding Turkish and German

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, emine.aydmr643@gmail.com

culture will be analyzed comparatively within the scope of intercultural communication theories, adhering to the concept of time. For the analysis of Turkish proverbs, "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- Atasözleri Sözlüğü 1" by Ömer Asım Aksoy will be used. In the research of German proverbs, Karl Simrock's "Die Deutschen Sprichwörter" dictionary, which includes more than 12.000 German proverbs and received the International Bologna Ragazzi Award in 2000, as well as the German Youth Literature Award, will be used. Proverbs related to the concept of time from the relevant dictionaries were researched within the theoretical context, and as a result of comparative analyzes, elements reflecting their own cultures were found significantly in the proverbs of both languages. While the perception of time shows past-oriented features in proverbs belonging to high-context Turkish culture, it corresponds to future-oriented features in proverbs belonging to low-context German culture

Keywords: Culture, intercultural communication, proverb, Turkish proverbs, German proverbs

1. GİRİŞ

"Bilim ve fen nerede ise oradan alacağız ve ulusun her bireyinin kafasına koyacağız" (Atatürk, 1972: 70). Mustafa Kemal Atatürk'ün bilim ile ilgili söylediği birçok sözden yalnızca bir tanesi, bu sözdür. Atalar sözlüğünde yer almamış olsa da bu ülkenin atası olarak kabul edilmiş ve her bir sözü görev ve tecrübe niteliği taşıyan birinin söylemiş olduğu en kıymetli sözlerden bir tanesi, konuya giriş yapmak adına makul bir tercih olacaktır.

Pala (2010) atasözlerini, "Söyleyişte güzel, anlatımda güçlü, kavramda önemli unsurlar içeren kalıplaşmış sözler" olarak tanımlar ve "Kelamıkibar, sav, hikmet, mesel, ulular sözü, atalar sözü gibi adlandırmalarla geçmiş çağlardan beri sözlü gelenekte kuşaktan kuşağa aktarılan atasözleri, anonim halk edebiyatı ve folklorumuzun da en önemli malzemelerindendir" diyerek vurgular (s. 5).

Bu çalışmada bir bilene danışmak terimine, en genel anlamda açıklık getirecek olanlardan yani bilenlerden, atalardan gelen sözlere başvurulma sebebi, bu sözlerin ulus kültürünün en temelde kavranabileceği ve aktarılabilmesi sözler olma özelliğinden kaynaklanmaktadır. Dil, toplumların en kıymetli hazinesidir. Dille oluşturulmuş her şey o toplumun en gizli bilgilerini ortaya çıkarmaya bir araç olma niteliği taşır. Bu bağlamda geçmişten günümüze değeri giderek daha fazla anlaşılan atasözlerini daha çok ele almak ve irdelenmek gerekmektedir. Bu düşüncelerle araştırılmaya değer görülmüş atalar sözünü yaklaşılması en tabii olarak karşımıza çıkan kültürel bağlam içerisinde ele almak aynı zamanda Türk ve Alman kültürünün karşılaştırılmasında da kolaylık sağlayacaktır.

Gürsel Aytaç, karşılaştırmalı edebiyat bilimi edebiyat eserlerini araştıran, analiz eden, edebiyat biliminin bir dalıdır; aynı dilde veya farklı dillerde kaleme alınmış iki yapıtı düşünce, konu ya da biçim bakımından analiz etmek, müsterek, benzer ve farklı yönlerini belirlemek, sebepleri üzerinde değerlendirmeler ve yorumlar yapmak ise karşılaştırmalı edebiyat biliminin misyonunu ve fonksiyonunu oluşturan özellikleridir (Aytaç, 2009: 13), sözü ile karşılaştırmalı çalışmaların amacını ve önemini açıkça vurgulamaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı Türk ve Alman kültürlerini zaman algısı çerçevesinde atasözleri üzerinden karşılaştırmaktır. Bu doğrultuda aynı zamanda, atasözlerinin kültürel bağlam çerçevesinde karşılaştırılabilir niteliklerini saptamak ve her dilde olduğu üzere Türk ve Alman dili için de kültür elçisi olarak adlandırılacak atasözlerinin önemine bir kez daha vurgu yapmaktır.

1.2. Kapsam

Çalışmanın kapsamını İnkılap Yayınları'na ait 2015 yılında yayınlanan Ömer Asım Aksoy'un kaleme aldığı "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- Atasözleri Sözlüğü 1" ve Reclam Yayınları'na ait 1978 yılında yayınlanmış olan Karl Simrock'un "Die Deutschen Sprichwörter" sözlükleri oluşturmaktadır. Yapılan analizler araştırmada kullanılan sözlükler ile sınırlıdır.

1.3. Önem

Atasözleri her ulus için kıymetli öğelerdir. Birçok dilde var olan atasözleri karşılaştırmalı çalışmalarda başvurulabilecek ana unsurlardandır. Bu yönüyle karşılaştırmalı kültürel bir çalışmayı atasözleri üzerinden gerçekleştirmek önem arz etmektedir.

1.4. Yöntem

Çalışmanın yöntemini nitel araştırma yöntemlerinden içerik odaklı analiz yöntemi oluşturmaktadır. "Nitelik bir şeyin ne, nasıl, ne zaman, nerede ve nedeni, özül ile ilgilidir. Bu şekilde nitel araştırma, araştırılan durumun, konunun anlamları, kavramları, tanımları, özellikleri, mecazları, sembolleri ve tariflerine gönderme yapar" (Berg ve Lune, 2019: 13). Nitel araştırma, doğal ortamda sosyal yapıları, rolleri, sorunları, ritüelleri insana dair olan niteliksel durum ve varsayımları çoklu yöntemler kullanarak anlamlandırmayı içeren, tümevarım ve tümdengelim arasında gidip gelen kompleks muhakeme sürecini işe koşarak verileri daha soyut bilgi birimleri şeklinde organize etmeyi örüntü, kategori ve temalar oluşturarak kuramsal çerçevelerle bütüncül bir resim sunmayı sağlayan yansıtıcı ve yorumlayıcı bir araştırma yöntemidir (Creswell, 2013: 44-47).

2. TÜRK VE ALMAN KÜLTÜRÜNDE ATASÖZLERİ

Aksan (2003), atasözleri hakkında düşüncelerini "Toplumda yaşam boyu edinilen deneyimleri kısa, güçlü bir biçimde dile getiren ve toplumun kültürünü yansıtan, deyimlerin aksine belli bir yargıyı söze dönüştüren kalıplardır; zamanla unutulup gidenleri olduğu halde yüzlerce hatta binlerce yıl yaşayanları da bulunmaktadır" (s. 81) şeklinde ifade etmiştir.

Atasözleri insanoğlunun bilgeliğini yansıttığından, değişik toplum kültürlerinde gözlemlenebilen olgulara dayandığından ve her yerde geçerli yargıları anlatmaları nedeniyle de farklı dillerde birbiriyle ortaklık ve benzerlikler gösterebilmekte bunun yanı sıra atasözlerinin dilden dile aktarımı da sağlanabilmektedir. Ancak tamamıyla kendine özgü atasözleri her dilde çoğunluktadır (Aksan, 2003: 81-82).

Atasözleri onu kullanan toplumun kültür izlerini belli bir yargı ve gerçekleri ifade ederken aynı zamanda da ortaya koymuş olur. Yüzyıllar boyu yaşayabilen atasözleri zamanla ufak tefek biçim ve sözcük değişikliklerine maruz kalabilmektedir ancak asırlar öncesinden aynı haliyle günümüze ulaşmış atasözleri de mevcuttur. Örneğin aç ne yemez, tok ne demez atasözümüz Divanü Lügati't-Türk'te XI. yüzyılda (1-79) geçmekte; kanı kanla yıkamazlar, kanı suyla yıkarlar atasözü ise -Kanıg kan birle yumas- şeklinde yine aynı yapıtta (III, 166) karşımıza çıkmaktadır (Aksan, 2003: 82-83).

Hayat boyu gözlemlere dayalı öğrenilmiş bir gerçek, hemen hemen aynı kelimeler kullanılarak farklı dillerde benzer ifade biçimlerinde kendine yer bulabilir. Örneğin, henüz XI. Yüzyıl Türkçesi'nde (Divan III, 366) geçen bugün ufak bir değişimle "Gözden uzak (ırak) olan gönülden de uzak (ırak) olur" şeklinde

kullanılan sözün tam karşılığı Almancada “Aus den Augen, aus dem Sinn” olarak karşımıza çıkar. Buna karşılık bir dilden diğerine çevrilerek yerleşen atasözü örnekleri, kültürler arasındaki mesafelerin giderek azalması, belirli yakınlaşmalar ve geliştirilen kültürel ilişkiler sonucunda oluşmaktadır (Aksan, 2003: 83).

Şup çalışmasında, atasözleri için bazıları bunun modern zamanlarda yeri olmayan eski zamanların bir kalıntısı olduğunu düşünebilir der ve ekler, bugünün araştırmaları gösteriyor ki, atasözleri hak ettiği ilgiyi giderek daha fazla görmektedir. Daha önceki yüzyıllarda olduğu gibi, kullanım alanları ve kullanım biçimleri biraz değişip modern zamanlara uyum sağlasa da atasözleri tüm zamanlarda yerini almıştır (2009: 9).

Atasözünü genellikle bir söz, motto, hayatın kuralı, bilgelik ve halk bilgeliği olarak anılır ve birçok farklı tanımla bulunmaktadır (Şup, 2009: 9; Dedić, 2020: 6). Net bir kavram tanımına yer vermektense, atasözleri kavramının kapsamını daraltmamak adına konuyu kültür, dil gibi atasözlerinin bileşenlerini oluşturan kavramlarla birlikte ele almak daha elverişli bir yaklaşım olacaktır.

Aksan’a (2003) göre bir dilin söz varlığı içinde sözcükler, deyimler ve atasözleri haricinde, zanaat, bilim, sanat ve teknik alanlarının kavramlarına dair terimler ve günlük yaşamda her toplumda insan ilişkilerinde kullanılması gelenekselleşmiş kalıp sözler ya da ilişki sözleri vardır. Belli bir kültürün izlerini taşıyan ilişki sözleri içinde her toplumda karşılığı olan “Allahaismarladık, günaydın, iyi geceler” vb. kelimeler yer almakta, bunların yanı sıra Türk toplumuna özgü “kolay gelsin, güle güle oturun, Allah kavuştursun, elinize sağlık” gibi belirli bir kültürü yansıtanları da göze çarpmaktadır (s. 83-84). Ayrıca ata mirası sözler, anlatım özellikleri itibarıyla dolaysız anlatım, dolaylı (mecazlı) anlatım, yarı dolaylı anlatım, örneksemeli anlatım gibi anlatım boyutlarında bulunabilir (Gönen, 2015: 45).

3. KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM

Kültürlerarası iletişim, kültürlerarasılıkla yani kültürler arasındaki ilişkilerle sıkı bir şekilde bağlantılıdır. İnsanlık tarihinde, kabile kültürleri arasındaki takastan zamanımızın küresel pazarına kadar insanlar arasında her zaman temaslar ve karşılaşmalar olmuştur. İnsan toplulukları arasındaki savaşlar, fetihler, keşifler veya siyasi yapıların gelişimine her zaman iletişim kurma ihtiyacı eşlik etmiştir (Engelhardt ve Mackrodt, 2011: 19), ve her kültür, başkalarıyla iletişim kurmak için belirli bir kalıp içerir (Engelhardt ve Mackrodt, 2011: 66). Genel anlamda, ilk kültürlerarası iletişim tarihinde birbirine yabancı olan insanların paraya ihtiyaç duyarak ticaret yapmaya başlamalarıyla birlikte gerçekleşti denebilir.

Kültürel iletişim, sözlü veya yazılı mesajlardan daha derin ve daha karmaşıktır. Kültürler arası iletişimin özü, mesaj göndermekten çok yanıtları serbest bırakmakla ilgilidir. Doğru yanıtı vermek, doğru mesajı göndermekten daha önemlidir (Hall ve Hall, 1987: 4). İnsanlar sosyal varlıklardır bu yüzden sosyal teması ihtiyaç duyarlar. Nerede olurlarsa olsunlar, diğer insanlarla tanışmaya tepki verirler: onlara el sallar ya da arkalarını dönerler, selam verirler ya da sessizce birbirlerinin yanından geçerler veya karşısındaki kişiye gözleriyle diğer kişiyi gördüklerini işaret edebilirler. Sırayla, onlara kelimeler veya jestlerle bir şeyler ileten başkaları tarafından fark edilirler. Bu ortak bilgi alışverişi insan iletişimi olarak adlandırılır. İletişim bir eylemdir. İnsanlar arasındaki tüm temasların temelidir ve düşünce ya da duyguların paylaşıldığı veya değiş tokuş edildiği önemli bir sosyal etkileşimdir (Engelhardt ve Mackrodt, 2011: 20-21).

Kartarı (2001: 30-31) aktarımında, Ruth Benedict’in II. Dünya Savaşı yıllarında Japon kültürü üzerine yaptığı çalışmalar, kültürlerarası iletişimin akademik bir disiplin haline gelmesinde temel oluşturmuş ve ilk kez 1959 yılında Edward T. Hall’un yayınlamış olduğu “The Silent Language- Sessiz Dil” adlı eserde kültürlerarası iletişimin bir kavram niteliği kazandığına dair bulgulara rastlanmıştır (aktaran Altunbey ve Yağbasan 2020: 7).

İlk olarak 1952'de yayınlanan bir makalede, Amerikalı antropolog Clyde Kluckhohn (1962), evrensel kültür kategorilerinin olması gerektiğini şu şekilde savunmaktadır: Prensipite kültürel göreliliğin daha belirgin ve çarpıcı gerçeklerinin altında yatan genelleştirilmiş bir çerçeve vardır. Bütün kültürler, insan biyolojisi ve insan durumunun genellikleri tarafından ortaya konan esasen aynı sorulara pek çok farklı cevaplar oluşturma özelliğine sahiptir (Hofstede, 2011: 3).

Erdoğan'a (2021) göre kültürlerarası durumlarda doğru ve uygun bir şekilde iletişim kurabilmek için, kültürlerarası eğitimin kapsayıcı bir hedefi olan kültürlerarası yeterlilik çok önemli bir rol oynar (s. 251). Bu nedenle hedef dilin aynı zamanda kültürünü yansıtan atasözlerine hâkimiyet, beraberinde konuya ilişkin araştırmalarda kültürlerarası yeterlilik kavramına ayrıca bir vurgu oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra kültürlerarası yeterlilik, özünde, diğer kültürlerden insanlarla empati kurma, onların tutum ve fikirlerini kritik etmeden anlamlandırma yeteneği olarak anlaşılır. Kültürlerarası yeterlilik, empatiye odaklanarak anlaşılır bir dünya görüşüne sahip olmak, diğer kültürlerden insanları farklılıkları ve benzerlikleri ile kabul ederek uygun iletişim kurmak anlamlarına gelir. Bu yeterlilik, yabancı dil öğrenenlerin kendi dil ve kültürlerinin arka planına karşı yabancı dil olaylarının ayrıntılarını algılamalarını ve anlamalarını sağlar. Ayrıca yeni, alışılmadık ve anlaşılmaz olanla başa çıkmak için stratejiler edinmeye ve genişletmeye yardımcı olur (Erdoğan, 2021: 252). Bu bağlamda mecaz anlam taşıyan çoğu atasözünü anlamak, atasözünün içinde barındırdığı kültüre ait izleri, değerleri ve normları kavrayabilme açısından önem arz etmektedir.

4. TÜRK VE ALMAN SÖZLÜ İLETİŞİMLERİNDE KÜLTÜREL FARKLILIKLAR

William B. Gudykunst, sözlü iletişim tarzını rasyonel ve sezgisel olarak iki şekilde tanımlar. Almanlar rasyonel üslubu tercih ederken, Türkler ise sezgisel üslubu tercih eder. Mesajın alıcı tarafında rahatlıkla kavranabilmesi ve alıcıyı kırmadan iletilmesi sezgisel tarz üslubudur. Sezgisel tarz bu yönüyle daha ziyade gizli ve açık iletişimle bağlantılıdır. İletişimcinin merkezde olduğu tarz ise rasyonel tarzdır. Bu noktadan sonra mesaj hedeflenir ve sadece temel bilgileri içinde barındırır (akt. Erdoğan, 2018: 553).

Amerikalı antropolog Edward Twitchell Hall'a göre, kültürler zamanla olan ilişkilerinde de karakterize edilebilirler. Kültüre bağlı olarak, zamanın algılanması, nasıl bölündüğü ve kullanıldığı farklıdır. Düşük bağlamlı kültüre sahip Almanya monokronik bir toplum yapısı gösterir. Bu toplumlarda zaman önemli bir role sahiptir aynı zamanda bu kültürler zamana ve geleceğe yöneliktir. Yüksek bağlamlı kültürlere sahip toplumlar çok zamanlıdır ve zaman bu toplumlarda ikincil unsurdur. Bu kültürlere sahip insanlar aynı zamanda birden çok işi de üstlenebilirler. Bunun aksine monokronik kültüre sahip kişi bir işine bitirmeden diğerine geçmez. Bundan dolayı bu toplumların kültüründe dakiklik ve nesnel yönelim hakimdir (Erdoğan, 2018: 553).

Mekansal tasarım ile farklı kültürlerde iletişim kuran kişiler arasındaki mesafe aynı değildir. İletişim esnasında birbirine daha yakın duran ve birbirine daha sık dokunan toplulukçu toplumlara göre Almanlar etkileşimde bulunduğu kişiye daha fazla mesafe bırakır. Türkler ise selam verirken sadece el sıkışmazlar bazen de çoğunlukla görülen, öpüşür ve sarılırlar. Türkiye'nin temas kültürü ya da dokunma kültürü olarak anılmasının sebebi budur (Erdoğan, 2018: 553).

Kültürel farklılıklarla ilgili çalışmalarda en büyük zorluk, araştırma ve teori geliştirme amaçları için bu tür farklılıkların en iyi nasıl değerlendirileceğini veya ölçüleceğini belirlemektir. Belki de Hofstede'nin (1980) araştırması, çalışma değerlerine dayandığından, son yirmi yılda kültür üzerine yapılan araştırmaların

büyük kısmı farklı toplumların üyelerinin ortak değerleriyle ilgilidir (Nardon ve Steers, 2009: 17).

Kültürler tanımları gereği nitelikseldir, niceliksel değildir ve çeşitli kültürlerle sayılar ekleme girişimleri yalnızca hataları ve yanlış anlaşılmalara davet eder. Ayrıca kültürler tek parça değildir. Her kültür, merkezi eğilimler ayırt edebilse bile çeşitli milletler kendi içerisinde birçok yönden farklı insanlardan oluşur. Farklı kültürde yaşayan bir birey başka bir kültürü incelerken baktığı pencere ve değerlendirme kriterleri esasen yine kendi kültürüne has olacaktır. Fakat bu durum da neticede kültürlerarası farklılığın bir sonucudur (Nardon ve Steers, 2009: 17-18).

Yukarıda bahsedilen Türk ve Alman toplumunun kendine özgü birçok özelliğinin bir araya gelmesiyle oluşan sözlü iletişimdeki farklılıkları aşağıda tablo halinde sunulmuştur:

Tablo 1: Türk ve Alman Sözlü İletişimlerinde Kültürel Farklılıklar

Türkler	Almanlar
Örtük iletişim	Açık iletişim
Toplulukçu	Bireyci
Sezgisel	Akılcı
Polikronik	Monokronik
İlişki odaklı	Nesne odaklı
Geçmiş odaklı	Gelecek odaklı
Daha az mesafe	Daha fazla mesafe

Kaynak: Erdoğan, 2018: 553.

Sözlü iletişimde net bir şekilde ortaya konan bu kültürel farklar, her birisi kendi içerisinde ayrı özellikler taşıyan ve farklı kültürlerle göre elbette çok geniş bir yelpazede tek tek incelenebilecek olan unsurlardır. Toplum ve onun niteliklerinin yansımaları oluşturan kültürler kimliklerinin, yaşantılarının ve değerlerinin kaçınılmaz bir sonucu olarak iletişimlerinde de genel bir anlayış ve üslup oluşturabilmektedir.

Atasözleri, geçmiş yaşamlardan edinilen ve ait olduğu toplumlara o kültürün belli durum ve olaylar karşısında fayda sağlayabileceği, ders çıkarabileceği yargıları anlatan bir nevi deneyim ürünü olarak ortaya çıkmış öğelerdir. Tablo 1’de belirtildiği gibi bu geçmişin bilgeliğini, tecrübesini yeni kuşaklara sözcük varlığı içerisinde profesyonel bir şekilde aktaran kıymetli sözler, sözlü iletişimde kültürel farklar çerçevesinde gelecek ve geçmiş odaklı olabilmektedir. Bu sebeple Türk ve Alman atasözlerini, zaman algısı ile ilişkili olabilecek geçmiş ve gelecek odaklı bağlam çerçevesinde karşılaştırmak mümkündür.

5. TÜRK VE ALMAN ATASÖZLERİNİN İNCELENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde, Ömer Asım Aksoy’a ait “Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü- Atasözleri Sözlüğü 1” ve Karl Simrock’un “Die Deutschen Sprichwörter” sözlüklerinde geçen zaman kavramına ilişkin Türk ve Alman atasözleri incelenecek ve her iki dilin kültürüne ait geçmiş ve gelecek odaklı anlam taşıyan

atasözleri ilgili sözlüklerden tespit edilerek karşılaştırmalı olarak analiz edilecek ve yorumlanacaktır.

Türkçe Atasözü: Acele yürüyen yolda kalır

Anlamı: İşini yaparken iven kişi muhakkak şaşırır ve işini bitiremez (Aksoy, 2015: 107).

İvmek, kelime karşılığı olarak çabuk davranmak, acele etmektir (TDK, t.y.). Geçmiş odaklı toplumlar acele işi sevmezler ve sözlükteki atasözlerine bakıldığında acelenin aksi olması gerektiğini vurgulayan ibareler bulunmaktadır. Acele etmemelerine dair Türk toplumunun ataları onları çağlar öncesinden uyarılmış ve bu değerli tecrübeleri yeni nesillere atalar yadigarı sözler olarak kalmıştır. Sözlükte acele kelimesiyle oluşturulmuş üç atasözü mevcuttur.

Türkçe Atasözü: Acele işe şeytan karışır

Anlamı: Aceleyle olan iş hatalı, istenmeyen durumlara yol açar (Aksoy, 2015: 107).

Edward Hall çalışmalarında, geçmiş odaklı toplumları zamanı çok önemsemeyen, aynı zamanda aceleyi sevmeyen ve dakik olmayan toplumlar olarak tanımlar. Yukarıda Türk-Alman sözlü kültürünün kıyaslandığı Tablo 1'de açıklamalar dahilinde bu durum belirtilmiştir. Bu atasözünde, bir işte acele etmenin sonucunun olumsuz olacağı belirtilir. Acele işe karşı bir önyargı mevcuttur bu yönüyle atasözünün geçmiş odaklı bir atasözü olduğu söylenebilir.

Türkçe Atasözü: Acele ile menzil alınmaz

Anlamı: İvmekle daha erken sonuç elde edileceği yanlış bir düşüncedir (Aksoy, 2015: 107).

Menzil eskimiş bir kelimedir ve kat edilen yol, mesafe, zaman anlamını taşır (TDK, t.y.). Acele ve menzil kelimeleri burada zamanı ifade eden kelimelerdir. Hızlı hareket etmekle hızlı sonuç alınamayacağı; yol, mesafe kat edilemeyeceği dolayısıyla yapılan işte zaman kazanılamayacağı vurgulanır. Geçmiş odaklı, polikronik özellik taşıyan bir atasözüdür.

Türkçe Atasözü: Sabır acıdır, (acı ise de) meyvesi tatlıdır

Anlamı: Sabretmek zordur fakat güzel sonuçlar doğurur. Acele etmek bir anlam ifade etmez (Aksoy, 2015: 418).

Acele etmeyi sevmeyen geçmişe yönelik, polikronik toplumlarda söylenebilecek bir atasözüdür. Sabır gösterilirse o işte başarıya ulaşılabilecektir. Geçmiş odaklı toplumların sahip olduğu bu özellik, atasözü içerisinde mecazi olarak zamana atfı yapan sabır kelimesi ile kendini göstermektedir.

Türkçe Atasözü: Sabırla koruk helva olur, dut yaprağı atlas

Anlamı: Sabırlı kişi olacağına ihtimal vermediği işlerde dahi başarı elde edebilir. Sabırla ekşi koruğun, tatlı üzüm olduğu görülür. Üzüm suyu pekmeze, daha sonra helvaya dönüşebildiği gibi ipek böceği dut yaprağını yiyerek önce kendini büyütür, daha sonra ipek salgılayabilecek hale gelir ve bu ipekle de atlas dokunur (Aksoy, 2015: 418).

Zaman kavramını çağrıştıran sabır kelimesi, aceleci olmanın verimli bir sonuç getirmeyeceğine vurgu yapar ve yapılacak olan işten gösterilen sabrın sonucunda hedeflenen sonucun elde edilebileceği anlamını taşır. Sabırlı olmanın birçok pozitif sonuçlarıyla kişiye geri dönüşü olacaktır, bunu bilerek hareket etmek ve işleri bu doğrultuda gerçekleştirmek gerekir. Geçmiş odaklı topluma ait bir atasözü olduğu ifade edilebilir.

Türkçe Atasözü: Sabreden derviş muradına ermiş

Anlamı: Birçok durumun gerçeğe dönüşebilmesi için sabır göstermek ve uzun süre beklemek gerekir; sabretmek kişiyi hedefine ulaştıracaktır (Aksoy, 2015: 418).

Sabreden derviş muradına ermiş atasözü, yapmak istenilen bir iş eğer ki sabır hali içinde beklenirse, önünde sonunda istenilen durumun gerçekleşeceği müjdesini verir. Sabrın kişiyi adeta bir derviş edasıyla, sakin adımlarla ilerlettiğine işaret eder ve aceleci tavırlardan uzak tuttuğuna atıf yapar, böylelikle arzular gerçeğe dönüşecektir. Atasözü tüm bu yönleriyle Edward Hall'un bahsettiği geçmiş odaklı toplumların zaman anlayışı ile uyumaktadır.

Türkçe Atasözü: Sabreyle işine, hayır gelsin başına

Anlamı: Bir iş yapılırken yavaş bir şekilde, sabrederek ilerlenir ise o işten güzel sonuçlar alınabilir (Aksoy, 2015: 418).

Atasözünün anlamından açıkça anlaşıldığı üzere, hızlı hareket etmekle olumlu sonuçlara ulaşamayacağı diğer bir deyişle, aceleci davranmakla pozitif dönümler alınamayacağı söz konusudur bu sebeple atasözünde, sabır kelimesiyle acele edilmemesi gerektiğine dolayısıyla da zaman kavramına bir atıf mevcuttur. Geçmiş odaklı algıya sahip toplumlarda kullanılabilecek bir atasözüdür.

Türkçe Atasözü: Sabrın sonu selamettir

Anlamı: Zorlukların sabırla üstesinden gelmeye çalışmak, sonunda başarıyı kaçınılmaz kılacaktır (Aksoy, 2015: 418).

Yukarıdaki atasözleriyle benzer anlam taşıyan bu atasözü de acele etmenin bir işe yaramayacağı aksine maruz kalınan güçlüklerle karşı sabır gösterilerek mücadele edilirse, beklenen rahatlığa erişileceği anlamını taşır. Kısaca kişiyi her durum karşısında sabırlı ve sakin olmaya davet eder. Kişi bu ruh hali karşılığında muhakkak bir mükâfat elde edecektir. Acelenin karşıtı olan sabır kelimesine vurgu yapılması, geçmiş odaklı kültürü yansıtan bir atasözü olduğunu göstermektedir.

Türkçe Atasözü: Saçım ak mı, kara mı? Önüne düşünce görürsün

Anlamı: Kısa zaman içinde akıbeti belli olacak bir vaziyetin, nasıl sonuçlanacağı konusunda meraklı olan kişiler biraz sabır göstermelidirler (Aksoy, 2015: 418).

Atasözünde, mecaz anlamıyla bakıldığında bir işin, durumun sonucunun ne olacağına dair soru işaretleri olan kimsenin bu konuda öğrenmek istediklerine karşı biraz sabır göstermesi gerektiğine bir uyarı hâkimdir çünkü yakın zamanda sonuç zaten ortaya çıkacaktır ve böyle durumlarda olabildiğince acele etmemek gerekir. Aceleci davranmanın bir getirisi olmayacaktır. Bu özellikler geçmiş odaklı, polikronik toplumlarda görülmektedir.

Türkçe Atasözü: Geç olsun da güç olmasın

Anlamı: Herhangi bir durum sonrası elde edilen neticeye geç ulaşmak bir zarar getirmez. Yeter ki pürüzler oluşarak ona kavuşmayı zorlaştırmayın (Aksoy, 2015: 284).

Edward Hall'un çalışmalarından esinlenerek oluşturulmuş Tablo 1'de Türk ve Alman kültürüne göre düzenlenmiş özelliklere bakıldığında dakik ve aceleci olmayan toplumlar, çok zamanlı toplumlardır ve bu sebeple zaman onlar için ikinci planda yer almaktadır. Hızlı gerçekleşip güçlükle sonuç alınacak bir işin geç olması yeğdir. Türk toplumunun aynı zamanda kültür özelliğini de yansıtan atasözü geçmiş odaklı bir atasözüdür.

Yüksek bağlamli kültürler polikronik özellikler gösterir ve bu toplumlarda zaman kavramına çok önem atfedilmez. Bu toplumlar, aceleyi sevmeyen rahat kültüre sahip toplumlar olarak anlaşılabilir. Bahsi geçen tüm bu özellikler ile örtüşen yukarıdaki atasözleri geçmiş odaklı atasözü kategorisine uygun düşecektir.

Çalışmanın bu bölümünde Karl Simrock'un "Die Deutschen Sprichwörter" sözlüğünde "Zeit" (zaman) kavramı altında yer alan atasözleri incelenmiştir.

Almanca atasözü: Alles hat seine Zeit/ Alles zu seiner Zeit, ein Buchweizenkuchen im Herbst (Simrock, 1988: 610).

Türkçe çevirisi: Her şeyin bir zamanı vardır/ Her şey zamanında, karabuğday keki sonbaharda.

Türkçe çevirisi ile aynı anlam taşıyan Almanca atasözünde, insanlar için bazı durumların gerçekleşmesi ancak zamanla olabilecek bir olgudur. Gerçekleşmesi beklenen durum, ancak zamanı geldiğinde, gelecekte gerçekleşebilir. Zamanından önce bu durumun gerçekleşmesi ya mümkün değildir ya da doğru bir durum olarak addedilmez. İlk atasözyle benzer anlam taşıyan ikinci atasözümüz de sözlükte geçmektedir. Verdiği anlam itibarıyla sonbaharda yetişebilecek karabuğdayın keki de anca o zaman yapılabilir yahut o vakitte yapılırsa daha iyi olacaktır. Gelecek zamanın önemine vurgu vardır.

Almanca atasözü: Man muss sich nach der Zeit richten, die Zeit richtet sich nicht nach uns (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Zamana uymak zorundasın, zaman bize uymaz.

Zaman sana uymazsa sen zamana uy. Mevcut zamanın koşulları ve çevredeki insanlar ile kişinin tutumu uyuşmuyorsa, kişinin zamana ve çevresine ayak uydurması daha doğru bir yaklaşımdır (Aksoy, 2015: 482). Almanca atasözünün Türkçe karşılığıyla yakın anlamda olduğu söylenebilir. İki atasözünde her hâlükârda kişinin kendi çizgisinde devam etmesiyle zamanın gerisinde kalacağına vurgu yapılmaktadır. Zamana bir şekilde ayak uydurmak gerekir ve kişi kendi düsturları ile zamanı ileriye taşıyamaz aynı zamanda çevresiyle uyum içinde olmalıdır. Zaman kelimesi burada gelecek odaklı anlam taşımaktadır.

Almanca atasözü: Wer der Zeit nicht tut ihr Recht, der fährt in Geschäften schlecht (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Kim zamanı doğru kullanmazsa, işleri kötü gider.

Gelecek zamanı düşünerek kim ki mevcut zamanını doğru yönetemez ise o kişi yaptığı işte başarısız olacaktır. Burada anlam daha çok kişinin sahip olduğu şimdiki zamanın ileride lehine olması adına geleceği düşünerek hareket etmek zorunda olduğuna vurgu yapar. Hall, kültürlerarası iletişim kuramlarını geliştirerek toplumların sözlü iletişim bağlamında farklı özellikleri olduğunu analiz etmiş ve monokronik, gelecek odaklı toplumlarda zaman algısının önemi belirtilmiştir. Türkçe atasözleri sözlüğünde benzer bir karşılığın rastlanmayan bu atasözü için daha net olarak gelecek odaklı söylenmiş bir Alman atasözüdür denebilir.

Almanca atasözü: Man muss der Zeit nicht vorgreifen (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Zamandan evvel (önce) davranmak zorunda değilsin.

Bu atasözünde de yukarıdaki atasözlerinde olduğu gibi geleceğe bir atıf vardır. Herhangi bir durum ve iş için zamanından önce harekete geçmek bir anlam ifade etmeyecektir. Kişinin kendisini böyle bir zorunlulukta hissetmesi ise yine gelecek zamanın galip gelmesiyle sonuçlanır, yani ne olursa olsun olacak olan her ne ise vaktinde gerçekleşecektir. Gelecek odaklı kültüre ait bir atasözüdür.

Almanca atasözü: Schick dich in die Zeit (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Kendini zamana gönder/ bırak.

İnsanlar birbirleri arasında problemlerinden bahsederken kişiyi, durumu ya da yerine göre kendini zamana bırak ve yaşanacakları zamanla gör, şeklinde ifadeler kullanırlar. Bu atasözü bu anlamda kullanılmış bir atasözüdür. "Zamana bırakmak" deyimini, bir şeyin sonucunu görmek için uygun durum ve koşulların

oluşmasını beklemek anlamında kullanılır (Türkçe Deyimler Sözlüğü, t.y.). Bu deyim içinde barındıran atasözünde mecaz anlamıyla geleceğe gönderme yapılmaktadır dolayısıyla bu atasözü kişiler için gelecek odaklı algı yaratan ve o yönde mesaj veren bir anlama sahiptir.

Almanca atasözü: Zeit gibt und nimmt alles (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Zaman her şeyi verir ve alır.

Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli. İçinde yaşanan zamanda kişi sahip olduğu konumun sürekli olarak devam edeceğini zannetmemeli, varlıklı durumuna aldanıp insanları hor görmemeli, ilerleyen zaman içinde kendisinin de küçük görmüş olduğu insanların yerinde olabileceğini aklından çıkarmamalıdır (Aksoy, 2015: 396). Çünkü zamanın neler getireceği kimse tarafından bilinmez ancak yaşayarak öğrenilebilir. Türkçede tam karşılığı olmayan bu atasözü yakın anlamda olabilecek Türkçe karşılığı ile birlikte yorumlandığında birbirinin yerini kısmen tuttuğu söylenebilir. Fakat “Die Deutschen Sprichwörter” sözlüğünde, Almanca atasözlerinde kullanılan “Zeit” (zaman) kelimesi Türkçe atasözlerinde olduğu gibi farklı kelimelerle (acele, sabır, geç) mecaz anlamda ifade edilmeden kendi anlamıyla, daha çok geleceğe yönelik olarak kullanılmıştır.

Almanca atasözü: Zeit bringt alles, wer warten kann (Simrock, 1988: 611).

Türkçe çevirisi: Zaman bekleyebilecek olana her şeyi getirir.

Sabreden derviş muradına ermiş atasözü, Türkçe atasözünde birebir karşılığı olmayan bu Alman atasözü için benzer anlama gelebilecek Türkçe karşılığına örnek olarak verilebilir. Almanca atasözünde, zamanın kişiyi amacına ulaştıracağına dair gelecek zamana yönelik bir gönderme bulunmaktadır. Kişi gerçekleşmesini istediği şeyler için zamanın önemini bilir ve ona göre sabır gösterirse istenilen ne ise zamanı geldiğinde gerçeğe dönüşecektir. Türkçe karşılığında sabır kelimesi ile geçmiş odak ön plandayken aksine Almanca atasözünde zaman kelimesiyle geleceğe vurgu yapılmaktadır.

Almanca atasözü: Mit Zeit und Geduld wird aus dem Hanfstengel ein Halskragen (Simrock, 1988: 611)/ Mit Geduld und Zeit wird aus dem Maulbeerbaum ein Seidenkleid (Simrock, 1988: 612).

Türkçe çevirisi: Zamanla ve sabırla kenevir sapı bir yaka haline gelir/ Sabır ve zamanla dut ağacından ipek bir elbise yapılır.

İki Atasözü de çevirideki anlamlarından da anlaşılacağı üzere kişiler, yaptıkları işler için kendilerine yeterli zamanı tanır ve sabır içinde olurlarsa başta bir işe yaramaz gibi duran nesnelere veya öyle zannettikleri işler için tam tersi ile karşılığın gelir. Zamanla beklenmediği halde sabır içinde çaba gösterilirse, elverişli bir ürün ya da iş ortaya çıkarılabilir. Sabır kelimesi burada zaman kelimesini destekler niteliktedir ve zaman kelimesinin içinde barındırdığı anlam gelecek odaklıdır. Yukarıda yer verilen Türkçe karşılığındaki atasözünde zaman kelimesi geçmemekte ve yine sabır kelimesinin içinde barındırdığı anlama bir vurgu olduğu görülmektedir.

Almanca atasözü: Mit der Zeit und Weile lernt ein wilder Ochs das Joch tragen (Simrock, 1988: 612).

Türkçe çevirisi: Zamanla vahşi bir öküz boyunduruğu taşımayı öğrenir.

Yukarıdaki anlamlara benzer şekilde bu atasözü, gelecek zamanı ön plana çıkararak zaman içerisinde yani geleceğe dönük olarak, eğitilmez zannedilen bir hayvanın dahi eğitilebileceğini savunur. Eğer zaman tanınırsa gerçekleşme ihtimali verilmeyen durumların gayet tabii gerçekleşebileceği, geleceğin bu gibi durumlara açık olduğu geçmiş atalar tarafından tecrübe edilmiş ve gelecek nesillere aktarılmıştır. Bu bağlamda atasözünün gelecek odaklı bir atasözü olduğu söylenebilir.

Almanca atasözü: Zeit ist ein gnädiger Gott (Simrock, 1988: 613).

Türkçe çevirisi: Zaman merhametli bir tanrıdır.

Zaman ilerledikçe adeta insanlara merhamet gösterircesine onları iyileştirir, yaralarını sarar bu sebeple insanlar gelecek zamana rahatlıkla güven duyabilecektir. Zamandan kastedilen gelecek, insanlara hoşgörülü ve vicdanlı bir muamele gösterir. Gelecek, algıların dışında üst bir varlıktır. Zamanın, dolaylı olarak gelecek kavramının bu atasözünde tanrıyla eş görülerek Alman toplumu için kutsal bir yere sahip olduğu net olarak dile getirilmiştir.

6. SONUÇ

“Alman ve Türk Sözlü İletişimlerinde Kültürel Farklar Tablo 1” bağlamında ilgili sözlüklerden araştırma yapılmış, on adet Türkçe, on adet Almanca atasözü incelenmiş ve bazı bulgulara ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Türk kültürünün yüksek bağlamlı, aceleyi sevmeyen, polikronik ve geçmiş odaklı özellikleri çalışmada atasözü incelemeleri ile ortaya konmuş, söz konusu atasözlerinde Türk toplumunun geçmiş odaklı kültürel özellikleri yeterli ölçüde saptanmış ve çalışmada ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Düşük bağlamlı, monokronik ve gelecek odaklı alman kültürüne ait atasözleri “Zeit” (zaman) kavramı altında yer alan atasözleri temel alınarak incelenmiş ve sonuç olarak atasözlerinde, Alman toplumunda dolaylı ve dolaysız anlamı ile zaman kavramının önemli bir yere sahip olduğu, tüm gerçeklerden bağımsız olarak daima ileriye dönük hareket ettiği ve insanların bu doğrultuda geleceği düşünerek emin adımlarla ilerlemesi gerektiği vurgusuna rastlanmıştır.

Türk toplumunun geçmiş yaşantı ve atalarının miras sözleri ile bu özelliklerini fazlaca korudukları atasözlerinde net olarak karşımıza çıkmaktadır. Alman kültürel boyutunda ise zaman kavramı süreklilik arz etmekte ve zaman kelimesi altında yer alan atasözlerinde gelecek odaklı özellikler net bir şekilde görülmektedir. Bu özellikler yukarıda alıntılanan atasözleri ile bağdaşmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular göstermektedir ki Türk ve Alman kültürleri, bağlam içerisinde geçmiş ve gelecek odaklı toplumlar olarak birbirinden ayrılmaktadır. Her iki kültür birbirinden farklı, tam olarak zıttı diyebileceğimiz özelliklere sahiptir ve her iki kültürün atasözlerinde bu farklılıklarla karşılaşmak mümkündür. Dil her milletin gizli sırlarını açığa çıkarabilir. Atasözleri de bu sırrı çözmede ilk başvurulabilecek geleneksel, özlü miraslardır.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (2003). *Dil, Şu Büyüklü Düzen*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ömer A. (2015). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*- Atasözleri Sözlüğü 1. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Altunbey, Tuba/ Yağbasan, Mustafa (2020). “Kültürlerarası Çalışmalarda Yöntemler, Yaklaşımlar ve Kuramlar Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 10 (2). 182-200. 06.10.2022 tarihinde Dergipark sitesi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1333702> adresinden alındı.
- Atatürk, Mustafa K. (1972). *Türk Gencinin El Kitabı*. Ankara: Başbakanlık Basın-Yayın Genel Müdürlüğü.
- Aytaç, Gürsel (2009). *Genel Edebiyat Bilimi*. (2. Baskı). Ankara: Say Yayınları.
- Berg, Bruce L./ Lune, Howard (2019). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (4. Baskı). Asım Arı (Çev.), Konya: Eğitim Yayınevi.

- Creswell, John W. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri- Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir (Çev.), Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dedić, Kristina (2020). *Die Verwendung der deutschen und kroatischen Sprichwörter im Bereich Freundschaft in der Jugendsprache*. Master's thesis. University of Zadar. 06.10.2022 tarihinde Zadar Üniversitesi resmi sitesi: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:540755> adresinden alındı.
- Engelhardt, Frank/ Mackrodt, Cori (2011). *Interkulturelle Kommunikation Missverständnisse- Verständigung*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften- Springer Fachmedien.
- Erdoğan, Elif (2018). *Interkulturelle Verständigung zwischen Deutschen und Türken- Eine kontrastive Studie*. Würzburg: III. Internationales Symposium zu den Deutsch-Türkischen Beziehungen. Würzburg, Deutschland. 550-556.
- Erdoğan, Elif (2021). "Zum Erwerb der interkulturellen Kompetenz in Zeiten der Digitalisierung". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (46). 250-261.
- Gönen, Yelda. Ö. (2015). *Türk Atasözlerinde Sözlü İletişim Unsurlarının Sunumu*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi.
- Hall, Edward T./ Hall, Mildred R. (1887). *Hidden Differences Doing Business with the Japanese*. New York: Anchor Books Doubleday.
- Hofstede, Geert (2011). Dimensionalizing Cultures: "The Hofstede Model in Context". *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1).
- Nardon, Luciara & Steers, Richard M. (2009). "The culture theory jungle: divergence and convergence in models of national culture". In *Cambridge Handbook of Culture, Organizations, and Work*. Ed. Rabi S. Bhagat, Richard M. Steers. New York: Cambridge University Press. 3-46.
- Pala, İskender (2010). *Sözün Özünden Dünden Bugüne Atasözleri*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Simrock, Karl (1988). *Die Deutsche Sprichwörter*. Ditzingen: Reclam Verlag.
- Šup, Jaroslav (2009). *Deutsche Sprichwörter und ihr Einsatz im Fremdsprachenunterricht*. Diploma thesis. University of Karlova.
- Türk Dil Kurumu. (t.y). *İvmek*. 06.06.2022 tarihinde TDK Güncel Sözlük sitesi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Türk Dil Kurumu. (t.y). *Menzil*. 07.06.2022 tarihinde TDK Güncel Sözlük sitesi: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı.
- Türkçe Deyimler Sözlüğü. (t.y). *Zamana bırakmak*. 25.06.2022 tarihinde Deyimlerimiz.com sitesi: <https://www.deyimlerimiz.com/> adresinden alındı.